

IN MEMORIAM

HADŽI HAFIZ HALID EF. HADŽIMULIĆ (1915–2011)

U subotu 8. januara 2011. godine preselio je na ahiret hadži hafiz Halid ef. Hadžimulić, jedan od najistaknutijih i najpoznatijih alima Sarajeva i Bosne i Hercegovine. Rođen je 16. oktobra 1915. godine u Sarajevu kao sin Ali-ef. i Aiše-hanume Hadžimulić rođene Kulenović. Potiče iz ugledne sarajevske porodice sa dugom tradicijom islamskog vjerskog obrazovanja koje je i sam cijeli život slijedio, postigavši, u isto vrijeme, i zavidno opće i stručno obrazovanje. Završio je Šerijatsku gimnaziju u Sarajevu. Studirao je romanistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te orijentalne jezike (arapski, turski i perzijski) na Odsjeku za orijentalistiku Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Bio je uposlenik Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu gdje je punih 25 godina radio na obradi rukopisa napisanih na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Do svoje duboke starosti obavljao je dužnost imama i hatiba Careve džamije u Sarajevu. Nakon penzionisanja bavio se prevodjenjem i tumačenjem *Mesnevice* Dželaluddina Rumija nastavljajući tako dugogodišnju tradiciju karakterističnu za ovaj grad. Ukopan je pored novosagrađene Bakr-babine džamije, na At-Mejdanu u Sarajevu 10. januara 2011. Iza sebe je ostavio vrijedne rezultate svog dugog života i rada: mnogobrojne obrađene rukopise, prijevode s perzijskog jezika, napisane hutbe i druge vazove.

Svoje školovanje hafiz Hadžimulić je, nakon osnovne škole, otpočeo u Šerijatskoj gimnaziji u Sarajevu koju je završio 1937. godine s odličnim uspjehom. Jednu godinu je studirao na Višoj islamsko-teološkoj školi (VIŠT) u Sarajevu nakon čega odlazi u Zagreb i od 1938–1942. studira jezike (francuski, njemački i latinski) na Filozofskom fakultetu. Došao je i Drugi svjetski rat pa je, što se tiče školovanja, napravio pauzu od osam godina. U tom periodu je radio u Gradskoj štedionici u Sarajevu, bio muallim u sarajevskim mektebima Cicin Han i Vratnik te otpočeo rad u Vakufskoj direkciji u Sarajevu (1947-1960). Godine 1951. upisao se na Filozofski fakultet u Sarajevu (Odsjek orijentalistike) i završio studij 1955. godine.

U Gazi Husrevbegovu biblioteku hafiz Hadžimulić se zaposlio 1961. godine sa znanjem šest svjetskih jezika koje je tokom rada u Biblioteci još više usavršavao. Radio je na obradi orijentalnih rukopisa sa Kasim ef. Dobračom. Kasima efendiju je mnogo cijenio i trudio se da mu uvijek bude

na usluzi u pogledu izrade kataloga rukopisa bez imalo pretenzija da se i sam istakne u tom radu.

Osim obrade rukopisa hafiz Hadžimulić je obavljao i druge poslove u Biblioteci uključujući i katalogizaciju štampanih knjiga na orijentalnim i evropskim jezicima. Inače, nije bilo posla koji hafiz Hadžimulić, sa svojim širokim obrazovanjem, nije mogao raditi.

Imala sam čast da radim s Hafizom u Biblioteci od 1975. do 1986. godine, kada je otišao u penziju. Pamtim ga kao čovjeka koji je mnogo pomagao drugima u radu. Radeći na katalogizaciji štampanih knjiga i sama sam često tražila pomoć od hafiza Hadžimulića. Pomagao mi je pri određivanju teme u knjigama napisanim na jezicima koje nisam poznavala (francuski, njemački) i prilikom transkripcije starog njemačkog pisma gotice. Svakome je bio na usluzi ko god bi ga nešto upitao tako da se može reći da je često više radio za druge nego za sebe. Najviše su od Hafizovog znanja imali koristi oni koji su se bavili obradom rukopisa na arapskom, turskom i perzijskom jeziku bilo tada ili u kasnijem vremenu. Poznato je da nije lahko pronaći tačan naslov ili pisca u nekom rukopisu jer takvi podaci nisu istaknuti na naslovnoj strani, kao što je slučaj sa štampanim knjigama, nego ih treba tražiti u samom tekstu rukopisnog djela. Osim toga jedan kodeks rukopisa može sadržavati više djela što dodatno otežava rad. Međutim, hafiz Hadžimulić je, sa svojim dobrim poznavanjem orijentalnih jezika i radom s Kasimom efendijom Dobračom, bio dobro upućen u taj posao.

Svoje znanje je rado prenosio drugima pa su se zahvaljujući Hafizu mlađe kolege obučili u obradi rukopisa. Pored svoga posla na registriranju rukopisa u inventarske knjige i izradi kataloških kartica, hafiz Hadžimulić se trudio da u mnoge neobrađene rukopise ubaci papir na kojem bi lijepim rukopisom ispisivao osnovne podatke o rukopisnom djelu. Takve papire je nenametljivo stavljao među korice rukopisa i na taj način olakšavao rad onima koji su se, kasnije, bavili tim poslom.

Na papiriće sa prepoznatljivim Hafiozovim lijepim rukopisom nailazimo i danas među koricama ne samo orijentalnih rukopisa nego i u mnogim štampanim djelima na evropskim jezicima. Hafiz se nije volio isticati ni u pogledu svoga znanja niti rada. Ovom prilikom bih rado predstavila i bibliografiju njegovih objavljenih radova s obzirom na Hafizovo veliko znanje, obrazovanje i rad, ali zbog njegovih poznatih osobina kao što su nenametljivost i skromnost, takva bibliografija i ne bi bila nešto bogata kako bi se moglo očekivati, jer sve što je radio, radio je da bi drugi imali koristi a ne da bi se on istakao na tom polju.

Važno je naglasiti da su u *Glasniku Islamske vjerske zajednice* od 1976-1982. objavljene 24 hutbe hafiza Hadžimulića. Prijevodi s perzijskog jezika *Mesnevi* Dželaluddina Rumija i *Divan* Hafiza Širazija ostali su u rukopisu.

Isti je slučaj sa njegovim pisanim hutbama kojih je preko 1000 ostalo u rukopisu. Ako tome dodamo i hiljade obrađenih rukopisa i drugih štampanih knjiga u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, vidimo da je hafiz Hadžimulić mnogo radio iako nije pridavao značaj tome da njegov rad bude objavljen i publiciran.

Kao kolega hafiz Hadžimulić je uvijek bio susretljiv i svakoga je cijenio i uvažavao.

Bio je blage naravi i nikada nisam čula da je povisio ton u razgovoru. U kontaktu s kolegama bio je toliko obazriv i uvidavan da se sticao utisak kao da se boji da kojim slučajem nekoga ne uvrijedi. Ponekad je djelovao kao veoma tolerantan čovjek koji se zna i našaliti ali svakako s mjerom i dobronamjerno.

Svojim angažovanjem u Biblioteci hafiz Hadžimulić je dao veliki doprinos u radu ove naučne ustanove i obradi njenog rukopisnog i knjižnog fonda.

Pored stručnog i naučnog rada hafiz Hadžimulić je cijeli život bio vezan za islamske aktivnosti i rad na vjerskom polju. Bio je učač mukabela, imam, hatib, muallim, predavač *Mesnevije* itd.

Osnovno islamsko obrazovanje hafiz Hadžimulić je stekao u svojoj porodici kod svoga oca, imama i muallima Ali-efendije, pred kojim je završio mekteb i otpočeo učenje hifza. Za dvije godine je naučio skoro cijeli Kur'an napamet pa je još kao dječak učio ramazanske mukabele u mahalskim džamijama za žene zajedno sa svojim drugovima, vršnjacima. Zvanično je postao hafiz tek 1963. godine kada mu je u Carevoj džamiji proučena hafiska dova. Inače je hifz smatrao svojim najvećim uspjehom u životu i pred njim je učilo i položilo hifz 16 novih hafiza. Iako je vršio imamsku dužnost u nekoliko sarajevskih džamija, ostao poznat, prije svega, kao imam i hatib Careve džamije. Na toj dužnosti je, nakon imenovanja 1967. godine, ostao pune četiri decenije. Svoju prvu hutbu u Carevoj džamiji Hafiz je održao 1968. godine. Sve svoje hutbe prethodno je unaprijed pažljivo pripremao i uredno pisao pa bi ih petkom čitao džematlijama. Jubilarnu hiljaditu hutbu hafiz Hadžimulić je održao u petak 7. oktobra 1994. godine. Tim povodom je u *Preporodu* br. 10/569, oktobra 1994. pod naslovom „Hiljadu hutbi hafiza Halida ef. Hadžimulića“ objavljen intervju s Hafizom u kojem je dao dosta podataka o svome životu i radu.

Kao veliki i iskreni vjernik hafiz Hadžimulić nije odobravao učenje Kur'ana za novac i od svoga rada kao imama, hatiba i muallima ništa nije naplaćivao. Besplatno je učio i ramazanske mukabele, ikrar-dove, klanjao dženezu i dr. Za njegov skroman život bila mu je dovoljna plata iz Gazi Husrev-begove biblioteke ili kasnije penzija.

Nakon penzionisanja držao je predavanja o *Mesneviji* Dželaluddina Rumija. Prevodeći i tumačeći *Mesneviju* Hafiz se uvijek trudio da prezentirane

bejtove dovede u vezu s ajetima iz Kur'ana i hadisom. U njegovoj starinskoj porodičnoj kući u ulici Curak na Mejtašu, gdje je od davnina živjela porodica Hadžimulić iz koje su proizašli učeni ljudi, hafizi, imami i muallimi, sakupljali su se mahom mlađi ljudi slušajući poučne stihove iz ovog poznatog sufijskog djela. Jedan od slušalaca, Nedžad Latić, inspiriran stihovima *Mesnevije* i načinom Hafizovog kazivanja, prevodenja i tumačenja, napisao je, pod pseudonimom Nedžmudin Nesuh, knjigu *Zlatni bejt* u kojoj je iznio detalje sa spomenutih sijela kao i neke bilješke iz Hafizovog života.

Danas kada više nema hafiza Hadžimulića u njegovoj kući se i dalje održavaju sijela uz čitanje i tumačenje *Mesnevije* jer je Hafiz ostavio takvu oporuku i amanet.

Hafiz Hadžimulić je ostao u narodu poznat po svojoj dobroti, skromnosti i poštenju. Ljudi su ga voljeli i o njemu nisu nikada rekli neku ružnu riječ tako da se može reći da i nije imao neprijatelja. Bio je oličenje čestitosti, plemenitosti, dobrote i iskrenog vjernika. 2004. godine je, među nekoliko predloženih kandidata, izabran za ličnost godine u Centralnom dnevniku na TV Hayat. Tim povodom je imao i intervju na televiziji. Dobro se sjećam toga intervjua i Hafizovih riječi. Sa svojih 90 godina izjavio je da malo spava jer mu je žao vremena koje prolazi i da nema televiziju. „Šteta je vrijeme trošiti i nešto vrijedno ne pročitati“ – izjavio je tom prilikom. Također je ispričao kako je sa još jednim hafizom pješke obišao cijelo Sarajevo učeći Kur'an pred rat 1992. godine. Izjavio je kako je ovaj grad spašen samo „hurmetom Kur'ana Časnog.“

Za hafiza Hadžimulića su pričali da nisu vidjeli većeg čovjeka sa više skromnosti. Poznavala sam ljude koji su govorili kako im je neugodno uopće i sresti hafiza Hadžimulića jer im ukazuje toliku čast koju bi ustvari oni trebali njemu ukazivati. Ulicom je išao oborena pogleda s licem na kojem se odražavala smirenost i pobožnost.

Dženazu kakva je bila hafizu Hadžimuliću Sarajevo odavno ne pamti. Hiljade ljudi je prisustvovalo njegovoj dženazi uključujući i najviše vjerske dostojanstvenike Islamske zajednice na čelu sa reisu-l-ulemom Mustafom ef. Cerićem. Tabut s njegovim posmrtnim ostacima pronijet je na uzdignutim rukama iz harema Begove džamije preko Sarača, Carevog mosta, pored „njegove“ Careve džamije do At-Mejdana i harema Bakr-babine džamije gdje je i ukopan u starome groblju koje je zahvaljujući Hafizu otkopano i započeta gradnja džamije. Narod zato ovu džamiju zove i Hadžimulićeva džamija. Praznina koja je nastala njegovim odlaskom sa ovoga svijeta predstavlja nenadoknadiv gubitak. Bio je posljednji u nizu poznatih alima starije generacije čija su imena ostala krasiti kulturnu povijest muslimana Bosne i Hercegovine. Hafiz Hadžimulić je ostavio dubok trag u narodu ove zemlje. O njemu će se još dugo govoriti i pisati, proučavat će se njegov život i rad kao

što je slučaj i s ostalim velikanima koji su prije njega preselili na ahiret jer sjećanja na velike ljude u narodu nikad ne umiru.

Azra Kantardžić